

JAK

Jord

Arbejde

Kapital

Bladet

Den internationale skatteunddragelse

"Disse skattely er det klareste eksempel på, hvordan de rige og magtfulde i realiteten kontrollerer finansverdenens styringsredskaber"

Uffe Madsen. side 4

Kan kroppens funktioner fortælle os noget om økonomi?

Jens Thordahl-Christensen, side 8

JAK *Bladet*

Medlemsblad for JAK Danmark

Det er JAK Danmarks formål gennem oplysning at rejse en bevægelse for gennemførelse af folkets menneskelige og økonomiske frigørelse – samt arbejde for oprettelse af praktiske funktioner til gennemførelse af dette formål.

Landsforeningens adresse er:

Herningvej 37, 8600 Silkeborg
Tlf. 24 98 86 81
www.jakdanmark.dk
E-mail: landsforeningen@jak.dk
Kontortid:
Mandag, tirsdag og onsdag kl. 10.00 – 13.00
Torsdag kl. 14.00 – 17.30

Ansvarshavende redaktør:

Lis Poulsen

Redaktionsudvalg:

Lis Poulsen. Tlf. 24 98 86 81
E-mail: jak-bladet@jak.dk
Uffe Madsen. Tlf. 40 36 31 75
E-mail: UffeMadsen@mail.tele.dk
Niels Erik Bach Boesen. Tlf. 20 23 63 47
E-mail: neb@bachboesen.dk
Martha Petersen. Tlf. 86 81 16 11
E-mail: mmp@folkesparekassen.dk
Eloneh Klit Malm, Tlf. 20 58 50 24
E-mail: klitmalm@yahoo.dk
Jens Thordal-Christensen. Tlf. 24 64 92 04
E-mail: kunst@jens-thordal.dk

Henvendelse til Landsforeningens ledelse:

Eloneh Gaia Klit Malm, formand
Valmuevej 4, 8362 Hinnerup
Tlf. 20 58 50 24
E-mail: klitmalm@yahoo.dk

Chresten Heesgård Ibsen
Hvedbjergvej 92, 8220 Brabrand
Tlf. 31 65 01 89
E-mail: chib@chib.dk

Kurt Poulsen, næstformand
Husumvej 5, 8600 Silkeborg
Tlf. 22 38 16 35
E-mail: kurtpoulsen47@gmail.com

Lasse Fonager Hansen
Markskellet 53, 8340 Malling
Tlf. 27 21 78 53
E-mail: lafonager@gmail.com

Suppleanter:
Marianne Laursen, Constantiavej 15, 8586 Ørum Djurs
Jens Thordal-Christensen, Vestergade 12, 8444 Balle

Udpeget af pengeinstitutterne:
Bo Nielsen, JAK Andelskassen Østervraa

I N D H O L D

- 3 Overvældet
Af Eloneh Klit Malm
- 4 Den internationale skatteunddragelse
Af Uffe Madsen
- 7 Økonomisk Spekulation
Af Eloneh Klit Malm
- 8 Kan kroppens funktioner fortælle os noget om økonomi?
Af Jens Thordal-Christensen
- 12 Kan man deles om penge?
Af Jesper Mørkenborg Kjær
- 13 Alternativet vil vende den nuværende økonomiske tænkning på hovedet
Af Josephine Fock
- 15 LØB artikler
- 19 JAK Danmark på vådt Folkemøde
Af Karen Lumholt
- 20 Folkemødet på Bornholm
- 21 Folkesparekassen, Garantinformation

Forside foto:
Egetræer ved Remstrup Å

Nr. 4 udkommer oktober 2016
Deadline 15. august 2016

Eftertryk velkommen
ved kildeangivelse.
Indholdet i de enkelte artikler
udtrykker ikke nødvendigvis
Landsforeningen JAKs holdning.
Henvendelse ang. medlemskab,
abonnement, artikler og annoncer:

JAK Bladet
Redaktør
Lis Poulsen, Husumvej 5,
8600 Silkeborg
Tlf. 24 98 86 81
E-mail: jak-bladet@jak.dk

Overvældet

Af Eloneh Gaia Klit Malm, formand i JAK Danmark

Der plejer at være en struktur i tingene, en slags gentagelse og genkendelighed. Sådan har det været i hverdagen, i arbejdslivet og i livet med JAK Danmark, men pludselig er det som alting eksploderer i et væld af indtryk, samtaler, nye samarbejder, nærvær og andre måder at mødes på.

Sådan er det at være til Folkemødet på Bornholm, stilhed det ene øjeblik og et kaotisk mylder af mennesker i teltet det næste øjeblik – fra stikkende sol til silende regn og tilbage igen. Det er, som om Bornholm i år viser os yderlighederne. Yderlighederne er ikke som sådan gode eller dårlige. De er bare, og vi kan lige så godt få det bedste ud af det, som er. Det vigtige er ikke, hvad der sker, men hvordan vi reagerer.

I nogle af samtalerne forbinder man sig med det samme og taler JAK fra hjertet, hvor andre samtaler går mere trægt og de tekniske forklaringer dræber samtalen inden den helt er kommet i gang – sådan er det bare. Og efter en lang dag med mange indtryk bliver man, eller rettere jeg temmelig introvert og har behov for en pause fra andre mennesker. Det er ikke nemt, når man står i en heksekedel som Folkemødet, og det er heller ikke altid nemt i hverdagen. Men det er usigelig vigtigt, at huske at finde de pauser, hvor hjernen kobles fra og man trækker vejret helt ned i tærne uden at blive forstyrret. Ellers er det rigtig svært at blive ved med at være den bedst mulige version af sig selv og møde andre mennesker derfra.

Nogle af de mest interessante samtaler har handlet om, at vi – menneskene i samfundet – er presset og overvældet af de systemer vi selv har skabt. Uanset om det handler om de økonomiske systemer, vores uddannelse eller sundhedsvæsenet. Netop det blev debatteret, da vi havde Karen Lumholt fra tænketanken Cura i vores telt og noget at det mest tankevækkende, hun sagde, var, at samfundet er blevet institutionaliseret i en sådan grad, at vi er gået fra at have et skab til at have væsner. Med det mente hun, at vores kultur med ex. naboskab, venskab, familieskab, fællesskab er overgået til at være væsener som sundhedsvæsen, uddannelsesvæsen o.s.v. Så omsorgen er, i stedet for at ligge i det nære, blevet flyttet ud, hvor der ikke er egentlige og ægte relationer.

En anden ting, der har præget Folkemødet er en snak om at lave et JAK efterårsmøde d. 29.-30. oktober 2016. Der er rigtig stor interesse for at se på Fremtidens økonomi, både med fremtidsforskervinkel og fra et åndsvidenskabeligt perspektiv. Et at de foreslåede temaer er, at deltagerne på mødet inviteres til at slippe fortidens økonomiske tankegang via Sufidans. Andre temaer vil være, om der findes pengeinstitutter i fremtiden, og hvordan ser de ud. Er du interesseret i at høre mere om, hvordan dette efterårsmøde ender med at blive, eller har du ideer til emner, så skriv dig på vores nyhedsbrev på www.jak.dk eller send mig en mail på klitmalm@yahoo.dk

FØLG JAK DANMARK PÅ:

Facebook: [jakdanmark](https://www.facebook.com/jakdanmark)

Twitter: [@jakdanmark](https://twitter.com/jakdanmark)

web: www.jakdanmark.dk

JAKs nyhedsbrev

Den internationale skatteunddragelse

"Disse skattely er det klareste eksempel på, hvordan de rige og magtfulde i realiteten kontrollerer finansverdenens styringsredskaber".

(Jeffrey Sachs – internationalt anerkendt økonom og bl.a. rådgiver for FN's generalsekretær).

Af Uffe Madsen

I den bedste sendetid søndag aften den 3. april 2016 berettede DR1 i dokumentaren "Det store skattelæk" om, hvordan rige erhvervsfolk, kendte politikere, regeringsledere, kongefamilier og internationale sportsstjerner er blevet afsløret i at placere deres værdier i skattely gennem anvendelse af stråmænd.

Bag afsløringen ligger 11,5 millioner dokumenter, som er blevet lækket fra advokatvirksomheden Mossack Fonseca, der har hovedsæde i Panama. Det er den største læk af data til journalister nogensinde, og sagen har fået navnet "Panamapapers". Advokatvirksomheden er en af verdens største udbydere af skattelyløsninger, og også danske

firmaer, velhavere, sportsstjerner og banker står ifølge udsendelsen nævnt i de lækkede dokumenter. Dokumenterne afslører ifølge eksperter også, hvordan blandt andre danske banker tilbyder praktisk hjælp, når deres kunder placerer penge i skattely. Hjælpen fra bankerne går videre end sædvanlig rådgivning – bankerne spiller tilsyneladende en meget aktiv rolle med at placere formuen, så der ikke opstår beskatning.

Især Nordens største bank, Nordea, har været gennem et stormvejr i forbindelse med afsløringerne. Banken har tilsyneladende spillet en særdeles aktiv rolle i forbindelse med kunders placering af formuer i skattely. Bankens finske topchef Casper von Koskull udtaler i den anledning, at andre banker gør det, og at kunderne efterspørger

Skattely

denne hjælp. "Jeg vil ikke pege fingre af andre eller minere problemet, men vi ved, at de tal, som medierne er kommet ud med, kun er en lille del af hele billedet", slår topchefen fast på et pressemøde i banken.

Det er uden tvivl helt rigtigt, at denne form for aktivitet er almindeligt i de større banker. At afsløringen lige ramte Nordea hårdt er sandsynligvis ikke et tegn på, at banken er specielt aktiv i denne industri, men nok mere et udtryk for, at Nordea har haft et betydeligt samarbejde med det pågældende advokatfirma. Hvis afsløringen var kommet fra et andet firma, kunne det måske have været en anden eller andre banker, der var kommet i søgelyset.

Lækagen har sat fokus på det smalle mellemamerikanske land Panama, der har en meget lempelig banklovgivning, og helt op til 35 % af landets BNP bliver skabt i den finansielle sektor. Landet er blevet berømt for sin servicering af ubeskattede formuer og er hjemsted for spekulative og diskrete forretninger. Men Panama er ikke alene om at tilbyde denne form for service. Under Storbritanniens krone er der også en række kendte skattelylande som Jersey, Guernsey, Caymanøerne og De Britiske Jomfruøer. Mindre kendt er det, at også enkelte stater i USA er begyndt at slå sig op på skattely. Siden 1990'erne har USA i staterne Nevada og Delaware selv udviklet sig til et skattely. På staten Delawares hjemmeside oplyser myndighederne, at der er over én million registrerede firmaer i staten, hvilket er mere end én virksomhed pr. indbygger.

Panama lækagen er for så vidt ikke "breaking news". Det interessante er, at der nu sættes navne på de virksomheder og personer, som står bag aktiviteten. Skattemyndighederne i en række lande har nu vældig travlt med at gennemlæse dokumenterne for at stille de pågældende til regnskab for unddragelserne. Mere interessant er det dog, at lækagen har skabt fornyet debat om den generelle skattemæssige unddragelse af ufatteligt store globale formuer.

I bogen "The Hidden Wealth of Nations" fra 2015 estimerer økonomeren Gabriel Zucman, at 8 % af klodens finansielle aktiver er gemt væk i skattely. Det svarer til, at nationale skattemyndigheder hvert år unddrages for ca. 200 billioner dollars. Problemet er dog ikke jævnt fordelt. 4 % af amerikanernes formue er gemt væk. 10 % af europæernes. Henholdsvis 22 og 30 % for Latinamerika og Afrika, mens 52 % af de russiske formuer er skatteskjulte.

Den engelske NGO Oxfam anslår, at Afrika mister omkring 14 milliarder dollar i skatteindtægt årligt, hvilket er penge nok til at betale for sundhedsydelser, der kan redde 4 millioner børns liv om året og beskæftige tilstrækkeligt mange lærere til at få alle afrikanske børn i skole.

Topmøde i London

Den engelske premierminister David Cameron afholdte den 12. maj 2016 et topmøde i London, hvor problematikken om skattely blev drøftet. I topmødet deltog ledende politikere fra godt 40 nationer, økonomer og topledere fra de største selskaber, alle ledsaget af lobbyister. Dagsordenen var bekæmpelse af den globale korruption, bestikkelse, hvidvaskning og skattely.

Op til topmødet havde 300 førende økonomer, deriblandt Thomas Piketty (forfatter til bestsellerværket *Kapitalen* i det 21. århundrede) og Jeffrey Sachs (bl.a. rådgiver for FN's generalsekretær), i et åbent brev forsøgt at presse verdens ledere til at erkende, at der ikke findes samfundsøkonomiske fordele ved at opretholde skattely. De krævede samtidig, at det slør af hemmeligholdelse, der omgiver skattely, bliver ophævet. Jeffrey Sachs udtalte i den forbindelse til BBC: "Vi har nået et punkt, hvor Storbritannien og USA må påtage sig lederskab og sørge for, at der gøres op med skattely. Vi kan ud fra Panama-papirerne se, at de fungerer som rene og skære kanaler for massiv ulovlighed, korruption, skatteunddragelse og mange andre forbryderiske handlinger. Dette må simpelthen stoppe". Økonomerne fastslår i brevet, at skatteunddragelse svækker både industrilanden og udviklingslandenes økonomier, foruden at forstærke uligheden.

I et hårdt udfald mod den britiske premierminister, som er vært ved topmødet, tilføjer Sachs: "Skattely bør overhovedet ikke eksistere. De britiske Jomfruøer blev ikke til et paradys for skatte- og hemmeligholdelse ved egen indsats. Disse skattely er et bevidst tilvalg truffet af store landes regeringer, især Storbritannien og USA, i samarbejde med de store finansielle og juridiske institutioner og revisionsfirmaer, der bevæger pengene". Og fortsætter: "Misbruget er ikke bare chokerende. Det er også fuldstændig åbenlyst. Allerede før Panama-papirerne var vi udmærket klar over, at den globale skattekorruption på disse fristeder er grasserende. Men nu kan vi sige, at vi er nødt til hurtigst muligt at få gjort op med dette globale misbrugssystem. I al fald hvis vi vil leve op til de store ord om god regeringsførelse og global forpligtelse med bæredygtig udvikling".

Over halvdelen af de virksomheder, der er oprettet af Mossack Fonseca, advokatfirmaet, der er impliceret i lækken af Panama-papirerne har til huse på britiske oversøiske territorier såsom De Britiske Jomfruøer. At topmødet afholdes i London sætter fokus på den britiske regerings manglende vilje eller evne til at overtale myndighederne i egne oversøiske territorier til at stoppe deres udbredte praksis med at gemme beløb af vejen for nationale skattevæsen.

Kan placering af formuer i skattely stoppes?

Med henblik på at gøre op med muligheden for at placere formuer i skattely opfordrer økonomerne i brevet verdens regeringer til at gå sammen om at indføre nye globale regler, der dels pålægger virksomheder at rapportere deres skattepligtige aktiviteter i alle de lande, hvor de opererer, og dels sikre, at alle oversøiske territorier videreformidler oplysninger om de reelle ejere af selskaber og fonde.

EU er allerede på vej med en samordnet indsats, der skal angive, hvor deres overskud er skabt, og for at sikre, at skyldig skat betales, hvor indtægten opstår og ikke i selskabets registrerede hjemland.

NGO'en Oxfam opfordrer den britiske regering til at gribe ind for at sikre, at Storbritanniens offshore-territorier følger trop ved at indføre fulde offentlige registre, der viser, hvem der kontrollerer og profiterer på de selskaber, som er registreret der. Forhandlingerne mellem de britiske embedsmænd og oversøiske territorier under britisk krone om at sikre automatisk udveksling af oplysninger om retmæssigt ejerskab af virksomheder ser dog lige nu ud til at være endt i dødvande. Indtil videre har de oversøiske territorier kun indvilget i at tillade de britiske myndig-

heder søge adgang til privatejede registre over retmæssige ejere. En automatisk udvekslingsaftale vil kunne give en bredere vifte af lande adgang til oplysninger om ejerskab af skuffeselskaber. Mange af de oversøiske territorier, herunder Caymanøerne, modsætter sig at gå ind på en mere vidtgående ordning.

Økonomerne indrømmer, at det ikke bliver let at komme skattely til livs. Der er stærke særinteresser, der kæmper imod. Om forventningerne til topmødets resultat udtaler Sachs: "Jeg forestiller mig ikke, at disse regeringer har lyst til at gå ret langt, for deres magtfulde støtter – om det er City of London eller Wall Street – kæmper meget ihærdigt for at holde disse smuthuller åbne..... Det er et system, der er blevet skabt over tid for at gavne meget rige og magtfulde mennesker. Disse skattely er det klareste eksempel på, hvordan de rige og magtfulde i realiteten kontrollerer finansverdens styringsredskaber."

Kilder:

Dagbladet Information

The Guardian

JP International

Berlingske Business

Sachs: "Jeg forestiller mig ikke, at disse regeringer har lyst til at gå ret langt, for deres magtfulde støtter – om det er City of London eller Wall Street – kæmper meget ihærdigt for at holde disse smuthuller åbne..... Det er et system, der er blevet skabt over tid for at gavne meget rige og magtfulde mennesker".

Økonomisk spekulation

Af Eloneh Klit Malm, formand JAK Danmark

Egentlig havde jeg tænkt mig at skrive en masse teknisk om den økonomiske spekulations natur, for selv at forstå hvad spekulation er, og hvornår noget kan karakteriseres som økonomisk spekulation.

Men måske er det i virkeligheden bare så enkelt, som jeg har beskrevet nedenfor.

Økonomisk spekulation er en handling, der giver én selv eller en gruppe, forventning om økonomisk fordel på bekostning af tab for andre.

Ud fra det kan man så diskutere og retfærdiggøre egne økonomiske handlinger og forsøge, at vise hvor stor en gruppe spekulationen/investeringen er til gavn for - og måske, eller måske ikke, være bevidst om, hvem der taber på det.

For mig er det svært at skille økonomisk spekulation fra intentionen bag, hvor nogle af varianterne kunne være:

- Ønsket om øget rigdom, herunder
 - at skabe egen sikkerhed i en utryg/foranderlig verden
 - servicere et vækstkrav, så ens værdier ikke ligger og bliver mindre værd.
 - opnå mere magt og frihed til at gøre, som man selv finder bedst
 - opnå anerkendelse
- Ønsket om at støtte en bestemt samfundsudvikling.

De fleste af os vil have en rem af huden og genkende et behov for økonomisk tryghed og brug for at sikre egen fremtid og frihed.

I virkeligheden vil jeg langt hellere bruge min tid på at overveje hvilket tankesæt, der kan afløse økonomisk

spekulation, som i høj grad er bundet op på frygt for, at være den der har "mindre end andre", "ufrihed" og at der "ikke er nok".

Når man er i et tankesæt, hvor ideen om, at der ikke er nok til alle, er fremherskende, vil konsekvensen være, at vores ur-hjerne tager over. Vi forsøger derfor at samle forråd og sikre os selv og vores firmaer, så det er os, der overlever, når alle andre vælter. Det betyder i sagens natur, at der er samlet store formuer og ubegribelige mængder materielle goder i ujævnt fordelte bunker rundt omkring i verden. Godt hjulpet på vej af systemer, der har gjort det muligt, at samle disse store rigdomme på få hænder.

Blev vi nu alle med et trylleslag villige til at tænke: "Der er nok til alle – også i fremtiden", så ville der ikke længere være behov for eller motivation til at samle til huse i samme grad. Derfor vil jeg langt hellere kigge på, hvad der skal til for at ændre vores fælles tankesæt.

Der er to ting, der vil rykke tankesættet, hvis vi øger fokus på det og træner det indefra og ud:

- Tillid og tillidsbaserede systemer
- Helhedssyn og en indre viden om, at vi alle er en del af den fælles organisme "Moder Jord". Der er ikke noget eller nogen, som ikke er en del af det. Vi indgår i fællesskab med alt og alle på godt og ondt.

Vi kan kun starte, der hvor vi hver især er, og med den tillid og indsigt vi er i besiddelse af. Her i Norden er vi foran på tillid og helhedssyn, derfor må vi være dem, der går foran med at ændre vores fælles økonomiske tankesæt, for at kunne designe nye økonomiske systemer til det fælles bedste.

Kan kroppens funktioner fortælle os noget om økonomi?

Af Jens Thordal-Christensen, formidler og systemisk akupunktør

I år har man i fjernsynet kunnet følge en række programmer omhandlende de rigeste mennesker på vores planet. Et godt valg, da netop denne gruppe, der udgør 1 % af verdens befolkning, ejer 50 % af dens resurser. En kvinde i programmet havde erhvervet sig en guldstøvsuger i fortvivlelse over, hvordan hun skulle anbringe sin rigdom. Jeg sad selv med tanken om, at det guld kunne forvaltes bedre. Jeg formoder, hun fulgte verdens gang. I hvert fald er det svært at undgå nyhedsbilleder af nødstedte bådflygtninge, fattigdom og økonomisk desperation. Besad hun en form for kynisme? Umiddelbart så hun ikke sådan ud. Måske lidt fjern i blikket, ved siden af sig selv.

Det blik havde jeg før set i en periode, hvor jeg underviste i en østgrønlandsk bygd i kreative processer. Det var hos en gruppe børn, jeg havde taget med ud i fjeldet. Tre af drengene havde ladet den ene bære alle de stokke, vi skulle forkulle og tegne med. Det blev bemærket, "at den kloge narrer den mindre kloge". I fjeldet lavede vi en øvelse for at vække den kreative kilde. Enkelt sagt brugte vi vores stemmer, bevægede os rytmisk i en samlet

cirkulær bevægelse og tegnede med de stokke vi havde medbragt. Vi tog afsæt i dybere muskelgrupper og paradokssalt nok, var det her i kroppens dybde, stjerner og mønstre viste sig. Ud over de smukke billeder, kom der en afspændthed, i måden børnene var sammen på. De fik øje på hinanden, hjerteligheden fik bedre kår. På hjemturen kom det ikke på tale, "at den kloge narrer den mindre kloge", og byrden af vores redskaber blev båret af alle.

Der er en parallel mellem børnenes verden og kvinden med guldstøvsugeren. De er ved siden af sig selv. Oplevelsen af sammenhæng er diffus. Hos børnene er det en udviklingsfase, vi som voksne må hjælpe dem igennem – ofte sker det forbavsende hurtigt, når de lærer at få øje på sig selv i forhold til hinanden. Hos kvinden er det en mangel på modning, en infantilitet. For ikke at pålægge guldstøvsugerkvinden for megen last, vil jeg bruge hende som et generelt billede på de fastlåste forestillinger, vi har af den økonomiske fordeling. Som i bund og grund handler om fordeling af energi. Måske er vores pengesystem et symptom på en global ubevidsthed, og bevidsthedsskiftet er mere ligetil, end vi går og tror. Nyere

undersøgelser påviser, at det nu er muligt at brødføde hele verdens befolkning, men fordelingspolitikken mangler. Opgaven er ikke af ressourcemæssig eller ideologisk karakter, men en bevidsthedsudfordring.

Fremsynede økonomiske systemer er i højere grad gået væk fra at kigge på ideologier (liberalisme, kapitalisme, socialisme, kommunisme etc.), og i stedet fokuserer de på menneskets bevidsthed. Sammenfaldende er, at de deler udviklingsbevægelser op i tre faser. Vi kunne også kalde dem forankringsprocesser eller strukturer i psyken, der skaber sammenhæng.

Nogle eksempler er:

K. E. Kristiansen fra JAK var dybt inspireret i den persiske visdomslære Mazdaznan, der bl.a. gennem åndedrættet forbandt kroppens hoved med hjertet og maveområdet. Han havde en bred interesse for de spiritistiske bevægelser, der prægede tiden efter første verdenskrig.

Merkur bank er inspireret af Rudolf Steiners sociale tredeling.

Teori U taler om presencing gennem åbent sind, åbent hjerte og åben vilje, som en nødvendig helhed i at møde fremtidens udfordringer. Presencing handler om at slippe fastlåste handlingsmønstre og ud fra nuet kreativt at sanse fremtidens muligheder.

Hvorfra kommer denne ide om tredeling?

Allerede i 1873 udvekslede de to spiritister Henry Ollcott og Helena Balvatsky erfaringer med en buddhistisk menighed på Sri Lanka omhandlende menneskets spirituelle anatomi. Rudolf Steiner grundlagde Teosofisk selskab i 1878 sammen med de to pionerer, og den asiatiske filosofi blev delt i vesten. I 1912 gik han egne veje, og grundlagde Antroposofisk selskab der beskæftigede sig med videnskaben om mennesket. Grundlæggende i hans tanker er at opdele menneskets bevidsthed i:

1. Tankelegemet, som er dominerende i hoved/hjerne
2. Følelseslegemet, der er tilknyttet hjertet og
3. Viljeslegemet, der er tilknyttet den nederste del af kroppen og stofskiftet.

Denne opdeling overførte han til en filosofi om samfundets tredeling i en

1. Økonomi og produktionsdel, strategi (Hoved)
2. Loven der sikrede menneskeværdien hos ansatte og samfund (Hjerte)
3. Kulturdelen der indbefattede menneskets kreative potential (Dybden af kroppen/stofskifte)

Teori U er af nyere dato og er brugt som et ledelsesværktøj i økonomiske organisationer. Systemet er grundlagt af økonomen Otto Scharmer. En væsentlig inspiration for Teori U er den kinesiske Zen mester Huai-Chin Nan, der ser, at det væsentligste problem i verden er, at få reintegreret ånd og materie. Alle tre bevidsthedsdele.

“

Måske er vores pengesystem et symptom på en global ubevidsthed, og bevidsthedsskiftet er mere ligetil, end vi går og tror.

Menneskets udfordring i dag er, at skabe en større balance mellem de tre bevidsthedslegemer og finde tilbage til kilden af den menneskelige kreativitet. Det vil give en større biologisk forankring. Alt for længe har tankelegemet domineret mennesket, hvor strategi, spekulation og adskillelse har haft ufordelagtig stor plads. I det traditionsrige Danmark har man solgt ud af andelstanken og den

Grundtvigianske forankring, til fordel for en performancekultur der hylder konkurrencestaten. Hvilket resulterer i sammenbrud på den lange bane.

Den Taoistiske Stormester Mantak Chia pointerer vigtigheden af samspillet mellem de tre energilegemer. De spiller sammen som fordøjelsessystemet, når maden går igen-

“

I det traditionsrige Danmark har man solgt ud af andelstanken og den Grundtvigianske forankring, til fordel for en performancekultur der hylder konkurrencestaten. Hvilket resulterer i sammenbrud på den lange bane.

nem munden, spiserør, mave og til sidst i tarmsystemet og bliver en del af os. Eksempelvis et æbles forvandling gennem fordøjelsen, fra form til juice i maven til assimilation i tarmen. Det befordrende i at sammenligne kropsfunktioner med vores samfundsopbygning er, at få øje på, hvor den egentlige kapital (energi) lagres og udspringer.

1. Vores tankelegeme (på kinesisk øverste jiao) kan retningsbestemme og lede energien derhen, hvor opmærksomheden er. Vores evne til at strukturere udfolder sig her. Computere ville eksempelvis ikke være opfundet uden tankelegemet. I det hele taget at kunne orientere os beror på dette legeme. Vigtigt er, at forstå at dette niveau kan lede energien, men ikke rumme energien. Er en person ensidigt lejret, her vil der ske et energitab med langtidsstress og udbrændthed til følge. Et godt billede af de kulturlidelser vi ser i dag. Vores økonomiske system er hovedsageligt defineret i dette niveau. Vi spekulerer i vores økonomi og kodeordet er mere vækst, hvor mere er centralt i forhold til vækst. Det skyldes niveauets egenart, der netop ikke kan rumme energi og fra det perspektiv er der kun underskud.

2. Hjerter- og følelseslegemet (på kinesisk mellemste jiao) kan mangedoble vores energi. Moderne lykkeforskning konkluderer, at den største lykkefølelse kommer af evnen til at tage sig af andre. Dernæst af at nogen tager sig af mig. Vi kender det også fra forelskelse, som giver

energi. Dette niveau kan heller ikke opbevare eller rumme denne fordoblede energi. Fra en økonomisk synsvinkel begynder man at tale om den sociale kapital. Gevinsten ved menneskelige relationer.

3. Viljeslegemet (på kinesisk nederste jiao) kan rumme energien jvf. tarmsystemet, hvor føden assimileres. Eksistentielt erfarer vi fra dette niveau sammenhæng. Vi behandler vores medmennesker værdigt. Ikke ud fra ideologi eller overbevisning, men ud fra vilje hinsidiges følelser og tanker. Centralt er, at det er det eneste sted hvor energien rummes og distribueres ud i kroppens organer. Det egentlige kreative flow har sin kilde her. Det er her ånden får ben at gå på. Det er her kultur opstår.

Dette er grundlaget i den træning, man ser inden for taoismen. Alting er sammenvævet. En træning og forædling af kroppens niveauer bringer klangtoner ind i familien, samfundet, nationen og den verden man er en del af. Eksempelvis kan man ved fysisk og meditativt arbejde med hjertet blive mere empatisk inkluderende og derved lade kærligheden og medfølelsen få mere plads.

Det ville være svært at forestille sig en person spekulere i erhvervelse af guldstøvsuger samtidig med at være lejret i kærlighed og medfølelse.

Kan man deles om penge?

Af Jesper Mørkenborg Kjær, marketingansvarlig i Folkesparekassen

Danskerne deler bolig og biler, bytter tøj og udlejer deres værktøj som aldrig før. Deleøkonomien vinder indpas og mange spør, at den kan blive en af løsningerne hen imod omstillingen til et bæredygtigt samfund. På sigt vil den måske endda ændre verdensøkonomien.

Deleøkonomien gør to ting på samme tid. Den nedsætter forbruget af resurser og åbner samtidig op for forbruget af uudnyttede resurser. Ved for eksempel at deles om én boremaskine, undgår brugerne at skulle købe en hver. Samtidig borer den fælles boremaskine flere huller i sin levetid og bliver dermed langt bedre udnyttet. Det er til gavn for både brugernes økonomi og for miljøet. Men man kan da ikke lave deleøkonomi med penge. Eller kan man?

En oprindelig tanke bag bankdrift er at få penge til at flyde i samfundet, så borgerne nemmere kan udveksle de værdier, de skaber. Dem med flere penge, end de umiddelbart skal bruge, kan med pengeinstituttet som formidlingscentral låne dem til folk med et behov. I udgangspunktet både en gavnlig og resurseffektiv ordning. Desværre har de fleste banker i dag lagt det samfundsnyttige sigte i baggrunden og er blevet til profitmaksimerende virksomheder med krav fra aktionærer og andre kapitalinteresser om stadigt større afkast. Det har ikke meget med deleøkonomi at gøre.

For i sin rene form er deleøkonomi et system, hvor alle brugere kan få gavn af det fælles bidrag, uden at nogen opnår en økonomisk gevinst på de andres bekostning. Årskronekonceptet i Folkesparekassen er et bud på sådan et delefællesskab. Brugere, der bidrager med indlån uden at få renter, er også dem, der senere kan nyde godt af et billigt lån. Pengene flyder mellem brugerne i fællesskabet, uden unødvendige omkostninger for den enkelte, og uden at nogen sidder udenfor fællesskabet og skummer fløden. Det er deleøkonomi i en nøddeskal.

Årskroner – sådan fungerer de

Folkesparekassens Årskroner er ret unikke. Konceptet går ud på, at man i første omgang bidrager med indlån uden at få rente for det. "Ikke særligt unikt," tænker du måske, for "sådan er det jo i alle pengeinstitutter." Men der er mere. For i stedet for renter, samler man Årskroner sammen i forhold til, hvor meget man i gennemsnit har stå-

ende på alle sine indlånskonti til sammen. Det gælder for såvel opsparingskonti, som for ens løn- og budgetkonto. Med 1.000 kroner på en rentefri indlånskonto i et år tilskrives sparekassen 1.000 Årskroner på ens Årskronesaldo. Årskroner er ikke rede penge, men et tal for, hvor meget indlån de enkelte brugere i fællesskabet har bidraget med over tid. Til gengæld kan de anvendes til lån af rede penge. Til et Lavrentelån i Folkesparekassen.

Lavrentelån

Et lån baseret på Årskroner er, som navnet antyder, et lån til en lavere rente end den, man kan opnå i Folkesparekassen uden Årskroner. Men det er ikke helt rentefrit. For Folkesparekassen skal have dækket omkostningerne ved at administrere lånet og lagt lidt til side til egenkapitalen, den økonomiske stødpude. Til gengæld skal der ikke tjenes noget derudover, for der skal ikke skabes afkast til aktionærer eller andre kapitalinteresser. Renten, man betaler for lånet, er altså i praksis et løbende 'administrationsgebyr', som delefællesskabet betaler til sparekassen for at holde styr på ind- og udlånene indenfor Årskronekonceptet.

Har man sparet 100.000 Årskroner sammen på sin saldo, kan de for eksempel give mulighed for at låne 100.000 kroner med afvikling over 2 år, 50.000 kroner over 4 år eller 20.000 kroner over 10 år. Jo kortere tid, man kan afdrage lånet over, jo større kan lånebeløbet være. Man betaler lånet tilbage med en fast månedlig ydelse og renten er variabel. Folkesparekassen tilbyder lånet på sædvanlige vilkår efter en almindelig kreditvurdering. Akkurat som på ethvert andet lån. Har man ikke nok Årskroner til at dække hele lånebehovet, kan man eventuelt supplere med et andet lån.

Årskronerne kan du give videre

Har man Årskroner, som man ikke har behov for at bruge, kan man give dem videre til en anden. Det kan være til børn eller børnebørn, en ven eller andre, der har behov for et billigt lån. Det bestemmer man selv. Til gengæld er det et krav, at modtageren også skal være kunde i Folkesparekassen. Og også her tilbyder Folkesparekassen lånet på sædvanlige vilkår efter en almindelig kreditvurdering.

“Alternativet” vil vende den nuværende økonomiske tænkning på hovedet

Økonomien bør være et middel til at opnå det bæredygtige samfund, der er indrettet efter menneskets behov og naturens begrænsninger. Det er umiddelbart en banal erklæring, men ikke desto mindre er det kontroversielt at handle efter i et samfund, hvor økonomisk vækst er et mål i sig selv.

Af Josephine Fock, Økonomi- og finansordfører for Alternativet

I Alternativet vil vi ændre de grundlæggende præmisser for, hvordan vi taler om og tænker økonomi i samfundet. Det vil vi i erkendelsen af, at vores nuværende økonomiske system ikke kan løse de kriser, vi som samfund og klode står overfor: En systemkrise, hvor uligheden mellem og inden for de enkelte lande bestandigt vokser, og hvor vi som globalt samfund endnu ikke har formået at etablere retfærdige handels-, finans- og markedssystemer, der fremmer en bæredygtig udvikling. En empatikrise, hvor vi er blevet dårligere til at sætte os i hinandens sted, hvor mistillid graver grøfter, og hvor borgere bliver til cost-benefit-maskiner i et økonomisk statsregnskab frem for et fællesskab, hvor menneskerne er i centrum. Og endelig, en ressource- og klimakrise, som gør det ubetvivleligt, at det hidtidige økonomiske paradigme baseret på materiel vækst ikke kan fungere som en bæredygtig økonomisk model for fremtiden.

Det er Alternativets overbevisning, at den hidtidige neoliberale økonomiske tænkning har været en central udløser for disse sammenhængende kriser, og at økonomien generelt har opnået forrang som mål for fremgang og udvikling. De seneste 30 år er det økonomiske paradigme blevet ophævet til sandhed, hvor der er en implicit forståelse af, at hvis økonomien vokser, får alle det bedre. Men det passer desværre ikke. Økonomi kan være et godt middel til at forbedre levevilkår, men det er vigtigt altid at have for øje, at målet er det gode liv i et bæredygtigt samfund, ikke økonomien i sig selv. Ensiddig økonomisk tankegang fører os ud i krise efter krise, nedbryder ligheden i Danmark og resten af verden. Kort sagt sker væksten på bekostning af mennesker og miljø. Alligevel er vækst og økonomisk velstand til stadighed det centrale pejlemærke

for en sund og fornuftig samfundsudvikling.

Det faktum, at vi vurderer vores evne som samfund til at skabe fremgang gennem ét enkelt tal for økonomisk vækst gennem øget produktion - nemlig BNP - er i Alternativets øjne absurd. Absurd fordi enhver stigning i forbrug vil resultere i et plus i BNP og derfor er et udtryk for fremgang. Det gælder altså også forbruget af antidepressiv medicin, flere fængselsindsatte, mere krigsførelse og større terrorberedskab, så længe vi betaler for det. På den anden side gælder det ikke for frivilligt arbejde, renere luft eller mere omsorg. Absurd fordi vækst uden forbedring af velvære - både for dyr, mennesker, og miljø - er nyttesløst. Absurd fordi de seneste årtiers vækst ikke har ført til nævneværdige forbedringer af vores lykke, men derimod eskaleret en nedbrydning af naturen og ligheden.

Derfor ønsker vi i Alternativet at gå grundlæggende til værks for at skabe en ny bæredygtig økonomisk tænkning. Vi vil have et opgør med den økonomiske bundlinjes dominans og et opgør med dogmet om, at økonomisk vækst er grundpillen for velfærdssamfundet. Det er ikke alt, der kan tælles, der i virkeligheden tæller. I det gode samfund er både social velfærd, miljømæssig balance og en stabil økonomi vigtige. Derfor er vejen til et bæredygtigt samfund ikke kendetegnet ved et fokus på én enkelt bundlinje, men på tre: den økonomiske-, sociale og miljømæssige bundlinje.

En central del af Alternativets svar på systemkrisen, empatikrisen og ressource- og klimakrisen er en økonomisk tænkning, hvor alle tre bundlinjer er ligeværdige. Det gælder i finansloven, og i ethvert politisk initiativ der skal bidrage til en seriøs bæredygtig omstilling.

Helt konkret arbejder vi for en øget økonomisk lighed gennem en skattereform, der sætter skatten ned på arbejde og op på fast ejendom, formuer og

finansielle transaktioner. Den voksende ulighed skyldes primært store afkast på kapital, ikke forskel i lønninger. Desuden er der behov for at understøtte den reelle økonomis bidrag til samfundsøkonomien, ikke den spekulative. Finans- og banksektoren har i Alternativets øjne vokset sig for stor og magtfuld i forhold til helt almindelige produktionsvirksomheder. Det er ikke kun et problem for virksomhederne, men også et problem for samfundsøkonomien i sin helhed.

I forhold til en nytænkning af forbrug- og produktionsformer skal vi bruge en skatte- og afgiftsreform til at understøtte en cirkulær økonomi, der sikrer høj livskvalitet og velfærd, uden at det sker på bekostning af klima og miljø. Cirkulær økonomi er en måde at tænke produktion og forbrug på, der er udarbejdet med inspiration fra naturens cyklus. Grundideen er, at alle ressourcer fungerer i et netværk for at reducere spild, og står dermed i stor kontrast til den nuværende forbrug-og-smid-væk-kultur, der afspejler et samfund hvor ressourcerne er uendelige. I stedet afspejler cirkulær økonomi erkendelsen af, at

verdens ressourcer er knappe, og at vi derfor er nødt til at tænke i alternative forbrugs- og produktionsformer, hvis vi skal imødegå den stigende efterspørgsel, som følger den globale befolkningstilvækst. For Alternativet er en cirkulær økonomi derfor central for at kunne opretholde en høj levestandard samtidig med, at vi forbruger mindre af jordens samlede ressourcer.

En bæredygtig skattereform, indskrænkning af på bank- og finanssektorens spekulationsvirksomhed og en cirkulær økonomi er blot nogle af buddene på en økonomisk politik, der understøtter en bæredygtig samfundsudvikling. Ingen har alle svarene, og en grundlæggende forandring af vores økonomiske tænkning kræver mod. De ovennævnte kriser understreger, at business as usual ikke er en mulighed. De vidner om behovet for, at vi er modige, vender den økonomiske tænkning på hovedet og tager ansvar for en udvikling, der både sikrer en stabil økonomi og er indrettet efter menneskets behov og naturens begrænsninger.

“

I forhold til en nytænkning af forbrug- og produktionsformer skal vi bruge en skatte- og afgiftsreform til at understøtte en cirkulær økonomi, der sikrer høj livskvalitet og velfærd, uden at det sker på bekostning af klima og miljø.

Vi bringer er række mindre artikler fra Landsforeningen for Økologisk Byggeri. Disse bringes her i en lettere forkortet udgave, den fulde version findes på: www.lob.dk.

Byggeloven overholdes ikke – med store konsekvenser til følge

Hverken byggelovens eller kommunernes egne krav til bæredygtighed i byggeriet følges. Gjorde de det, ville det ikke blot revolutionere byggebranchen, men sætte Danmark forrest i den internationale branche.

I Landsforeningen for Økologisk Byggeri (LØB) ønsker vi at få sat skarpt fokus på rækken af miljørelaterede lovkrav til byggeriet, som ikke overholdes. Gennem en igangsat kampagne ønsker vi en bæredygtig og konsekvent opfølgning på eksisterende krav. Både fra politisk hold og fra byggesektoren selv. Det handler ikke blot om et lavere energiforbrug, men om CO₂-udledning (*) i forbindelse med såvel opvarmning som produktion af byggematerialer. Det handler også om at undgå skadelige stoffer i indeklima og arbejdsmiljø samt at bruge mindst muligt af knappe ressourcer og producere mindst muligt affald. Mange kommuner har, ligesom Universitets- og Bygningsstyrelsen, gennem en lang årrække suppleret lovgivningens krav med egne specifikke krav og anbefalinger til både nybyggeri, renovering og anlægsarbejder, i eget, alment og støttet byggeri. Kommunernes krav er næsten enslydende. På trods af lovgivningens klart udmeldte krav om bæredygtighed, bygges der fortsat "som man plejer". Økonomi og design kommer fortsat i første række, og bæredygtighed er kun i fokus, hvor det er let, praktisk og kan tiltrække sig medieomtale. Resultatet er, at dansk byggeri fortsat er stærkt CO₂-belastende for klimaet og helt

unødvendigt fyldt med skadelig kemi, selvom der findes gangbare bæredygtige alternativer på markedet.

Figur 1 viser, at energiforbruget i husholdninger stort set ikke har ændret sig de sidste 32 år - trods store tiltag for at sænke energiforbruget til varme og varmt brugsvand. Husholdningernes energiforbrug udgør i 2012 ca. 30 % af det samlede energiforbrug, og dækker kun selve driften af boliger. Oveni kommer energiforbrug til drift af øvrige bygninger, produktion og transport af byggematerialer, nedrivning og bortskaffelse/genbrug. EUs erklærede klimamål er at have reduceret CO₂ udledningen med 90 % i 2050. Som en af de tungeste spillere på banen, er det afgørende, at få styr på byggebranchen, hvis Danmark og EU vil nå sine erklærede mål for CO₂ reduktion. Internationalt orienterer branchen sig meget målrettet mod løsninger med lav miljøbelastning. Det er LØBs oplevelse, at Danmark er sakket langt bagud i international sammenhæng, på grund af manglende reelle ambitioner og vilje for udvikling af bæredygtige løsninger.

(*) Når vi skriver CO₂ i denne artikel handler det om den samlede drivhuseffekt, som opgøres i CO₂-ækvivalenter. CO₂-ækvivalenter er et udtryk for samtlige drivhusgassers miljøeffekt.

Endeligt energiforbrug fordelt på anvendelser

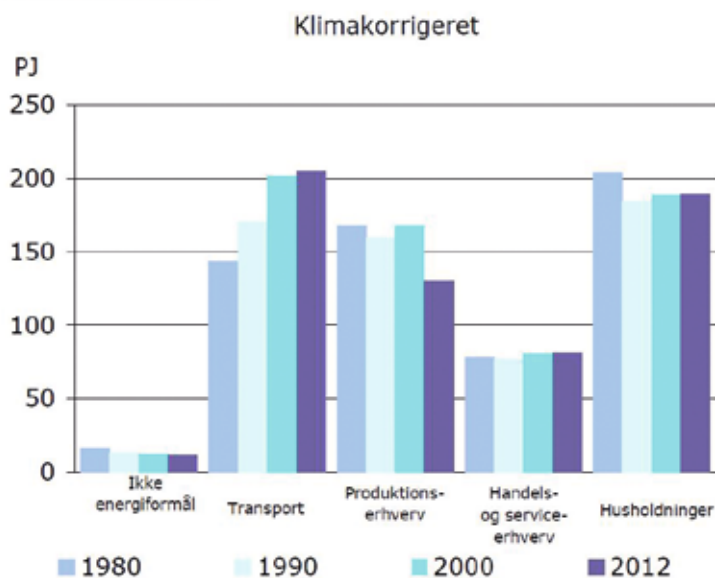

fig. 1

Beregnet kontra målt energiforbrug

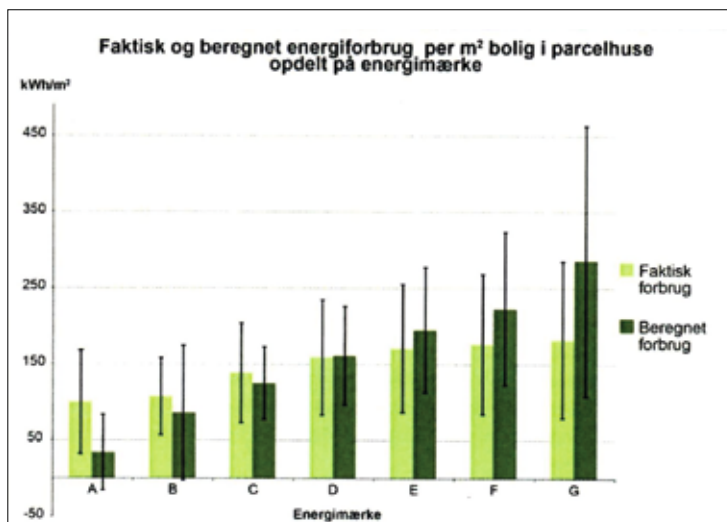
Det målte energiforbrug er i snit 300 % højere end det beregnede for nye boliger, bygget siden 2010 (eller energirenoverede). LØB ønsker at kravene i Bygningsreglementet baseres på det målte energiforbrug.

Statens Byggeforsknings Institut har netop offentliggjort en undersøgelse, der omfatter 365.000 danske fritliggende boliger. Undersøgelsen viser, at der er alarmerende forskel mellem det beregnede energiforbrug og det reelle, målte, energiforbrug. I figur 2 viser de mørkegrønne søjler energiforbrugets forventede udvikling som følge af de løbende revideringer af bygningsreglementet og deraf skærpede krav til byggeriet. De lysegrønne søjler viser, hvordan energiforbruget rent faktisk har udviklet sig. Mod en forventet nedgang fra ca. 270 kWh/m²/år til 30 kWh/m²/år, altså ca. 9 gange lavere energiforbrug, er energiforbruget reelt kun halveret. Den store tilsigtede

klimamæssige gevinst udebliver derfor. Heller ikke den økonomiske gevinst, som husejere skulle opnå ved at energirenovere holder. Den lavere varmeregning, der var stillet i udsigt for at kunne finansiere investeringer og lån til formålet, udebliver også. En af årsagerne til dette kan ses i en stor engelsk undersøgelse af 100 boliger efterisoleret i hulmuren med mineraluld. Her konkluderes, at den målte isoleringseffekt er halvt så stor som den beregnede. Generelt kan der naturligvis også være andre årsager end isoleringsmaterialer, såsom generel manglende tæthed, kuldebroer og vinduer, hvor gassen mellem glassene siver ud.

Bygningsreglementets krav til det beregnede energiforbrug til opvarmning, varmt brugsvand og installationer er blevet strammet meget siden 1977. I byggeriet gør man en indsats for at opfylde dem. Men energi og CO₂-udledning sparet på drift sættes desværre let til i øget ressource- og energiforbrug i fremstillingen af de ekstra materialer og installationer der nu påkræves.

(Se figur 1. forrige side)

Figur 2. Undersøgelse foretaget af Statens Byggeforsknings Institut, hvor 365.000 fritliggende boligers energiforbrug er målt og sammenholdt med det beregnede. "A – G" Henholder sig til energimærkning af bygninger.

LØB ser gerne:

- At det er målt og ikke beregnet energiforbrug, der kræves eftervist.
- At energiforbrug måles ift. CO₂-udledning, og at energiforbruget fra produktion og transport af anvendte byggematerialer medregnes, idet selve driften kun står for ca. 50 % af den samlede CO₂-udledning.
- At kravet til et lavt energiforbrug relaterer sig til størrelsen på byggeriet, og ikke kun i energi pr. m²
- At tæthedskravet forholder sig til størrelsen på bygningen, så store bygninger ikke favoriseres.
- At tæthedskravet forholder sig til den valgte ventilationsløsning, da stor tæthed er mindre afgørende i bygninger med naturlig ventilation.

Kommunale krav til egne, støttede og almen-nyttige byggerier

I Byggeloven, Bygningsreglementet og Arbejdsmiljøloven stilles en række krav. Tæthed skal måles og bærende konstruktioner og varmetab beregnes. Men i en række andre meget vigtige forhold, som der nøje stilles krav til i love og regler, bekymrer myndighederne sig ikke om dokumentation - og kravene overholdes derfor ikke.

Derudover har en lang række kommuner, gennem de seneste knap 20 år, sat egne bæredygtighedskrav til byggeriet. Københavns kommune har netop revideret deres krav i "Miljø i Byggeri og Anlæg 2016".

Her gives et eksempel på, at de gode hensigter desværre ikke bliver ført ud i livet.

Uddrag fra Københavns Kommunes krav "Miljø i Byggeri og Anlæg 2016"

I kapitlet om reduktion af skadelig kemi står der:

"Der må ikke benyttes produkter og materialer, der indeholder stoffer opført på Miljøstyrelsens "Liste over uønskede stoffer". (LOUS) Kravet kan kun fraviges, hvis der ikke findes egnede produkter, som kan overholde kravet".

I 2009 var det samme krav gældende. Eksemplet Green Light House, 2009, opført af Københavns Universitet, Københavns Kommune samt Universitets- og Bygningsstyrelsen (der har ca. samme miljøkrav som kommunen).

Green Light House er certificeret til LEED (guld) som det første i Danmark, samt DGNB certificeret:

Green Light House har facadebeklædning i glasfiber, indeholdende styren samt 10% Tris(2-chlorethyl)-phosphat som brandhæmmer. Begge stoffer var på Listen over uønskede stoffer, LOUS allerede i 2004.

Bygningen er isoleret med mineraluld, som indeholder formaldehyd samt phenol - begge stoffer optaget på LOUS. Bygningen har desuden et målt energiforbrug, der er langt større end det beregnede.

Se artiklen

<http://lob.dk/lob/wp-content/uploads/2013/05/Kejserensgr%C3%B8nne-kl%C3%A6der-SKforsyning-april-2012.pdf>

Green Light House

LØB ser gerne:

- At der stilles krav til en fuld varedeklaration på byggematerialer, således at det bliver tydeligt for den projekterende, hvilke stoffer der indgår i fremstillingen.
- At der stilles krav om dokumentation på anvendte materialer. F.eks. at der ved byggeansøgning kræves en liste over de materialer, der påtænkes anvendt, som efterfølgende tjekkes ved færdigmeldingen.

Gode løsninger – LØB-artikel

Når du skal i gang med et bæredygtigt byggeri, kan du have brug for viden om og inspiration til, hvad mulighederne er - både som projekterende, håndværker og bygherre. Lær af eksisterende erfaringer og dem, der allerede har arbejdet med bæredygtighed på forskellig måde og i forskellig skala.

Miljøstyrelsen fik i 2016 udarbejdet 40 bygningsark, hvor der er gjort en indsats for bæredygtighed. (Teknologisk Institut med flere.) Se de 40 Bygningsark på <http://ecoinnovation.dk> Selvom LØB ikke er enig i alle detaljer omkring prioriteringen af de bæredygtige parametre, peger vi her på 16 af de disse byggerier, som rigtigt gode eksempler på fornuftigt byggeri.

Der er desværre ikke enighed om hvorledes en LCA skal udarbejdes, forskellige programmer og databaser regner derfor forskelligt, - især for de organiske materialer. Praksis ændrer sig løbende, alt efter hvilke lobbyister, der er dygtigst. Den valgte database gør organiske byggematerialer som træ, træfiberplader, papiruld, hør og halm til de store CO₂ syndere som byggematerialer, - men omvendt rigtig gode såfremt de ryger direkte i brændeovnen! Der findes heldigvis også andre og nyere LCA-databaser, der tager CO₂ regnskaber op på reel vis.

I halvdelen af bygningsarkene oplyses kun det beregnede energiforbrug -også selvom det langt større målte, er kendt og har trukket overskrifter i pressen. Kun i tre bygningsark ud af de 40 oplyses såvel det beregnede som det målte energiforbrug for nybyggeri. Villa Kram er isoleret med EPS (Ekspanderet Polystyren). Her er det målte energiforbrug 40% mindre end beregnet! Omvendt overstiger det målte energiforbrug det beregnede i Lærkehaven 33 og 35 med hhv. 55% og 180%. Lærkehaven er isoleret med mineraluld.

Når du skal i gang med et bæredygtigt byggeri, kan du have brug for viden om og inspiration til, hvad mulighederne er - både som projekterende, håndværker og bygherre. Lær af eksisterende erfaringer og dem, der allerede har arbejdet med bæredygtighed på forskellig måde og i forskellig skala.

Udsnit fra bygningsarkene:

Sommerhus ved Ebeltoft

Det åndbare hus, Ringsted

Junia, Hornbæk

Havrebjergvej, Ringsted

Baunegård, Vejle

Kildevej 22, Knebel

Under Solen, Torup

Sofiebadet, Christianshavn

Bogruppe 2, Andelssamfundet i Hjortshøj

Skærsbrovej, Rye

Upcycle House, Nyborg

Plus-Huset, Bogruppe 8, Andelssamfundet i Hjortshøj

Kvarterhuset, Kolding

Villa Kram, Glostrup

Bøgevej 9, Roskilde

Månen 16, Torup

Her arbejdes bl.a. med:

- Mindre byggerier, der har været udført som selv- og medbyg
- Lokale håndværkere
- Klimaskærmen er åndbar og uden dampspærre
- Små huse / Tiny - house, f.eks. familiehus på netto 41 m² med entré, badeværelse, køkken/alrum og tre værelser
- Boliger med solstue, kælder samt et spisekammer og plads til tørring af vasketøj
- Naturlig ventilation evt. ved brug af ventilationsvinduer
- Regnvand opsamles og anvendes til toiletskyl samt vask. Alternativt nedsivning af spildevand og tagvand samt spildevandsrensning på egen grund, evt. multitoilet
- Armaturer (vandhaner) uden nikkel og bly
- Lokale ressourcer og materialer med et lille CO₂ fodaftryk i LØB's forståelse, f.eks. træ og træ -eller plantebaserede isoleringsmaterialer som papiruld, træfiber, hør og halm. Eller ubrændte lersten opmuret med ler- eller kulekalkmørtel samt stråtag
- Genbrugte materialer som f.eks. vinduer med bagvedliggende forsatsruder af energiglas eller rensede mursten
- Vinduer af kærnetræ malet med linoliemaling. Åndbare mørtelfuger omkring vinduer forstærket med fæhår
- Vægge i vådrum malet med glittet marmorpuds i stedet for flisebeklædning
- Kalkpuds som udvendig puds samt indvendigt lerpuds
- Overfladebehandling uden opløsningsmidler og MI som f.eks. lindolie, ler- og silikatmaling
- Ingen brug af mineraluld med fenol og formaldehyd som bindemiddel, trykimprægneret træ og PVC
- Opvarmning med masseovn, bio-ovn, træpiller og solfangere. Evt. sandlager til varmeakkumulering under huset.
- Solceller
- Belåning fra pengeinstitutter, der finansierer og investerer i sociale og økologiske tiltag / projekter som eksempelvis Fælleskassen, Folkesparekassen og Merkur Bank.

Redaktion:

Hans Dollerup, tlf.: 26 12 14 70,

mail: hansdollerup@yahoo.dk

Caroline Meyer White, tlf.: 40 76 19 80,

mail: hojtpaastraamail.com

Lene Kaspersen, tlf.: 20 12 85 87,

mail: lenekaspersen@hotmail.com

Lise Reinholdt, mail: lisereinholdt@hotmail.com

JAK Danmark på vådt Folkemøde

I <3 #fmdk

Af Karen Lumholt

Når man tager af sted til #fmdk tænker man: "Er det her ikke bare en genudsendelse fra sidste år? Nu er det 6. år i træk jeg er af sted - og det er dyrt..." - Og nej - kan jeg allerede konstatere - det er ikke en gentagelse. DET INTERESSEREDE DANMARK slår mig med undren og respekt. Det oplyste og engagerede Danmark. Og det er ikke det samme som at de er højtuddannede - bestemt ikke. Det er fysioterapeuter og jordemødre. Elbils entusiaster og Folkesparekasse-nørder. Kooperations-fornyere og produktionsskole-ildsjæle. Efterskoleelever og nødhjælpsveteraner. Det er folk, der føler medansvar for

samfund, uddannelse og dannelse, bæredygtighed på alle planer, fremtiden, Det Fælles Bedste. Det er det interesserede, nysgerrige og engagerede Danmark. Det er det, der er så smukt. Folk er her, fordi de vil noget - for nogen, men især for andre end dem selv. Det gennemsyrrer det hele. Folk er hjælpsomme og hensynsfulde. De søger øjenkontakt og smiler. Man går til siden, så andre kan komme forbi. Man lytter lidt mere end man taler. Der er overbærenhed og humor. Der er "nu gør vi lige tingene lidt anderledes". Der er "nu giver vi lige ham der en chance". Der bliver lyttet med respekt, også til ham, der sælger Hus Forbi, og har noget væsentligt at sige. Han er klog - klogere end den der analytiker, vi plejer at se på NEWS. Det er det, der gør, at det aldrig bliver det samme eller forudsigeligt. Der er ikke nogen, der følger det manus, de skrev hjemmefra. Det er liv og bevægelse. Folk er åbne. Det er alt andet end politik, som vi kender det fra tv og fra Clement. Jeg griber mig selv i at tænke: Bare det altid var som til Folkemødet. Er det ikke sådan her, demokratiet burde være til daglig? Hvordan opdrager vi medierne til at tage Folkemødets dialogform til sig? Hvordan får vi politikerne til at forstå, at vi ikke er dumme? Og lobbyisterne, hvordan får vi dem til at forstå, at dem vi gider, at lytte til, er dem, der søger ikke bare deres eget - men det fælles bedste? Jeg er fan! Også af Bornholm og Winni Grosbøl!

JAK Danmark på vådt Folkemøde

Onsdag den 16. juni drog en lille delegation fra JAK Danmarks bestyrelse til årets Folkemøde på Bornholm.

Efter sidste års succes havde vi besluttet at udvide vores deltagelse, ved at have egen stand. Den blev delt med foreningen Gode Penge, foreningen Frie Bønder Levende Land og desuden var protestbevægelsen Fair bidragssats inviteret med ind i teltet.

Der var knapt 20 arrangementer i teltet med både begavede og kendte mennesker, og hen over de fire dages Folkemøde blev det desuden til en masse møder med nysgerrige gæster og også en god håndfuld nye tilmeldinger til vores nyhedsmail.

Fredag var regnfuld og lidt mindre besøgt, men af små anekdoter kan nævnes Reimar Bo, som vejledte Marianne i, hvor hun skulle sætte JAK plakaten op, Lasse og Chresten stødte på Johanne Schmidt Nielsens nye kæreste, Mads. På fagbladet Kommunens stort opslåede debat med

Merkur Andelskasses Lars Pehrson, Gode Penges Rasmus Hougaard Nielsen, Omstilling Nu's Marie Kiersgaard Espersen, Samsøs borgmester Marcel Meier og juridisk direktør fra Finansrådet Jakob Leegård Jakobsen deltog også Jens Thordal-Christensen fra betalmeddjurs og JAK Danmark. Debatten handlede om, at skabe en lokal valuta på Bornholm. Her foreslog Jens, at man startede med at skabe en lokal valuta på næste års Folkemøde, altså en ny betaling på Folkemødet 2017.

Med på mødet var formand Eloneh Klit Malm, Lasse Fonager Hansen, Jens Thordal-Christensen, Marianne Laursen og Chresten Heesgård Ibsen.

Årsmøder: Anekdoter, økologi og cirkulær økonomi

Forår er tid for årsmøder i Folkesparekassen. Det er på årsmøderne, du kan få information om sparekassens regnskab det forgangne år, om de aktiviteter, vi har afholdt og nye projekter, vi har igangsat.

Det er også her, du har mulighed for at hilse på medarbejderne eller på nogle af de andre kunder og garanter i Folkesparekassen. Og så er der altid garanti for noget godt at spise og drikke på årsmøderne.

Som det efterhånden er blevet tradition, afslutter vi årsmøderne med interessante og underholdende foredrag. Ofte med indhold, der kredser omkring emner som penge, økonomi, samfundsforhold eller natur og miljø. Emner, der relaterer til Folkesparekassens værdigrundlag. I år var ingen undtagelse.

Mandag den 11. april blev årsmødet i Odense endnu en gang afholdt på Dalum Landbrugsskole. Godt 70 kunder var mødt op. Blandt andet for at høre foredrag om mursten. Og det var slet ikke så kedeligt, som det kan lyde. Claus Juul Nielsen, der er indehaver af den Svendborg-baserede virksomhed Gamle Mursten, gav tilhørerne et meget inte-

ressant foredrag om, hvordan mursten fra sanerede bygninger kan renses og genbruges i nye, moderne byggerier. På den måde har virksomheden skabt en rigtig god forretning indenfor cirkulær økonomi og sparer årligt miljøet for tonsvis af CO₂.

Søren Ryge Petersen - som de fleste kender fra tv og som forfatter - gæstede årsmødet i Aarhus og fortalte om uforglemmelige oplevelser fra sin egen barndom og fra de mennesker, han gennem tiden har interviewet.

Onsdag den 13. april var turen kommet til Aarhus. Nærmere betegnet til Godsbanen, byens kreative samlingspunkt. Her fik tilhørerne fortalt nogle gode og underfundige anekdoter af Søren Ryge, fra hans barndom og om nogle af de spændende mennesker, han har mødt.

Tirsdag den 19. april dannede Lunden i Silkeborg rammen for det tredje og sidste årsmøde i 2016. Her kom Lone Vitus forbi og fortalte om hendes tilværelse som økologisk landmand, blogger, forfatter, vinbonde og meget mere. Lone Landmand, som hun også kalder sig, er blevet kendt i offentligheden de seneste år på baggrund af hendes kritiske holdning til den konventionelle landbrugs- og fødevareindustri.

På årsmødet nøjedes hun dog med at fortælle den gode og positive historie om hendes gård og om alle dyrene, fordi hun – med hendes egne ord – ikke ville sende tilhørerne hjem i dårligt humør.

Tusind tak til alle jer, der bakkede op om årsmøderne i Folkesparekassen. Vi glæder os til at se endnu flere næste år. Vil du være sikker på at blive inviteret, så tilmeld dig vores nyhedsmail på folkesparekassen.dk. ■

Har du tilmeldt Folkesparekassen i din e-Boks?

Når du bruger e-Boks – eller Digital Post på borger.dk – kan du selv vælge, hvem du vil modtage post fra.

Tilmeld Folkesparekassen i din e-Boks. ✓

Så får du en besked, når vi sender post til dig, og du har altid adgang til dine dokumenter fra computer, tablet eller mobil. Til gengæld slipper du for at holde styr på dynger af papir. Det kan næsten ikke blive nemmere.

e Boks.dk

Læs
også:

- Indtjening til gavn for fællesskabet
- FSS er blevet til nærpension
- Betal op til 50.000 kr. med Swipp
- Digital wallet til mobilen på vej
- Nye rådgivere til Odense og Aarhus
- Skift til LED – og spar penge

Indtjening til gavn for fællesskabet

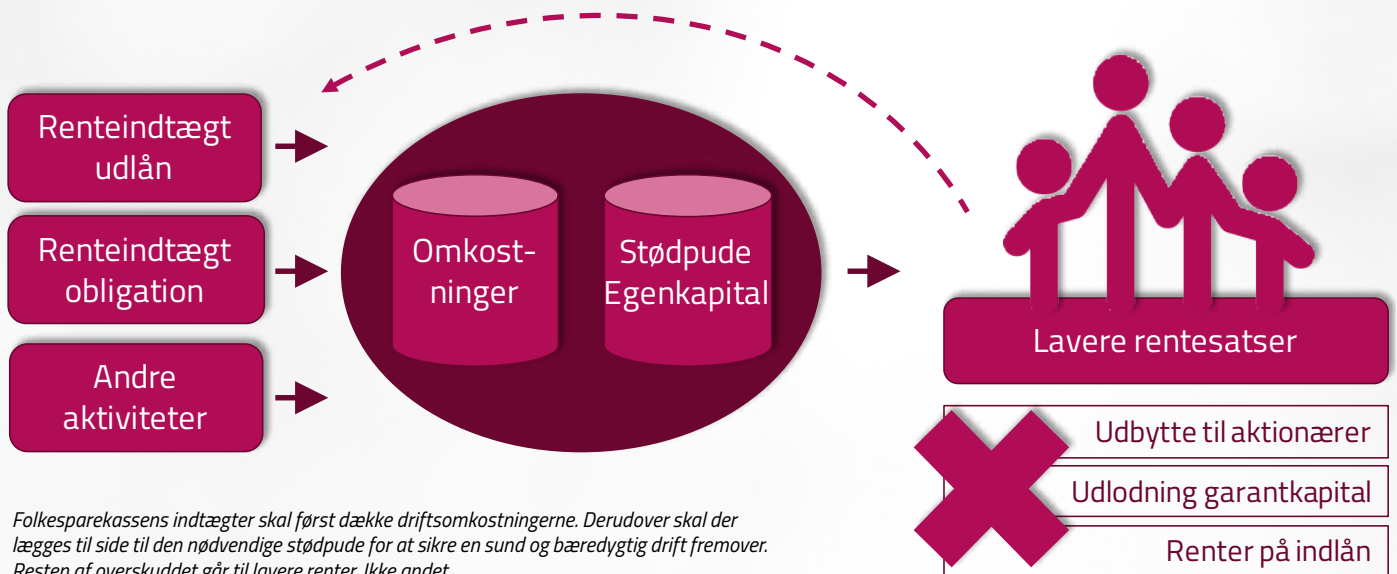
Folkesparekassen er en selvejende institution og har ingen ejere. Kun garantanter, der - velvilligt og uden modkrav - stiller kapital til rådighed som garanti for virksomhedens drift. Formålet med sparekassen er derfor ikke at skabe et stort overskud, men at danne et fællesskab for kunder, der ønsker et sundt og ansvarligt pengeinstitut, som arbejder i deres interesse.

betaling fra vores eksterne samarbejdspartnere for at håndtere og rådgive om deres ydelser. Førhen tjente vi også på den del af indlånet, som vi ikke har lånt ud. Enten ved at placere det i obligationer eller hos andre pengeinstitutter.

Men med tidens lave renteniveau er der meget begrænset indtjening ved at have pengene stående i andre banker eller ved at købe obligationer med lav risiko.

Vores indtjening går derfor udelukkende til at betale omkostningerne ved at drive sparekassen og til at polstre egenkapitalen i takt med de øgede krav og udlånsvæksten.

Resten af overskuddet anvender vi til at sætte rentesatser og øvrige priser så langt ned, som det er muligt. Til gavn for alle dem, der er med i fællesskabet i Folkesparekassen.

På langt de fleste områder fungerer Folkesparekassen som andre danske pengeinstitutter, og vi stiller mange af de samme ydelser til rådighed. Løn- og budgetkonto, opsparing og udlån, betalingskort, netbank, mobilbank, Swipp og meget mere. Som det bæredygtige valg har vi grønne lån og finansierer bæredygtige projekter med ØKOLån.

Derudover tilbyder vi også realkreditlån, forsikringer, pensionsordninger og investering, så du har mulighed for at samle hele din økonomi på ét sted.

Vores indtægter henter vi primært på de renter og gebyrer, vi får ind, når vi låner penge ud, og når du bruger de ydelser, vi stiller til rådighed. Derudover får vi

Ikke helt som de andre

På tre helt afgørende punkter skiller Folkesparekassen sig markant ud i forhold til næsten alle andre danske banker og sparekasser i Danmark.

1. Langt den største del af den opsparing, du og alle andre kunder i Folkesparekassen har stående, er - og har altid været - uden rentetilskrivning.

2. Folkesparekassen har ingen aktionærer eller andre kapitalinteresser, og vi udlodder derfor ikke årets overskud.

3. Vi har ingen udlodning på garantkapitalen. Men som garant gavner du fællesskabet, og derfor samler du 50% flere Årskroner på garantindskud.

Køb ind på alle hylder

De lavere renter har den ulempe, at sparekassen så tjener mindre på at låne penge ud. Men det er der råd for!

For når du vælger at samle din økonomi i Folkesparekassen, for eksempel ved at låne til din bolig eller have dine forsikringer hos os, går en del af vores samarbejdspartneres indtjening som nævnt tilbage til sparekassen. På den måde gavner du fællesskabet, og oftest kan du også selv spare nogle penge.

Har du lyst til at høre, hvad vi kan gøre for dig og din økonomi, så er vi altid klar til en snak og en beregning. ■

FSS er blevet til nærpension

I dag nærpension. I går FSS. ForSikrings-Samarbejde A/S, som Folkesparekassen samarbejder med om personforsikringer, har skiftet navn til nærpension og fået helt nyt visuelt udtryk. Skiftet markerer selskabets vækstambitioner og følges op af en ny digital platform.

Tiden er inde til et navn, som har afsæt i den værdi, vi bringer til markedet, og som på en enkel måde signalerer det, vi tilbyder," siger Christina F. Bustrup, som er adm. direktør i nærpension.

Nyt navn men samme gode dækninger på personforsikringer

Med navneskiftet til nærpension markerer det tidligere ForSikringsSamarbejde A/S den foreløbige kulmination på en rejse, der skal gøre det nemmere at være pensions- og forsikringskunde i sit pengeinstitut.

Nærpension har siden 2011 været 100 procent ejet af AP Pension og er i dag en solid spiller på pensions- og forsikringsområdet. Nærpension havde i 2015 en omsætning på over 0,5 mia. kr.

"Vi er midt i en ambitiøs omstilling, hvor vi har fokus på vores partnere, og hvor vi udvikler digitale løsninger, der følger med den teknologiske udvikling og til stadighed forbedrer kundeoplevelsen i fremtiden.

I Folkesparekassen tilbyder vi nedenstående personforsikringer gennem samarbejdet med nærpension, så du kan sikre dig selv og din familie i tilfælde af dødsfald, tab af erhvervsevne og visse kritiske sygdomme. Du kan få mere information om forsikringerne på vores hjemmeside folkesparekassen.dk eller ved at kontakte din rådgiver.

- Erhvervslivsforsikring
- Børnerente
- Tab af erhvervsevne - Invaliderente
- Gruppe invaliderente - til børn
- Kundeforhold
- Tab af erhvervsevne
- Visse kritiske sygdomme
- Visse kritiske sygdomme - til børn
- Økonomiforsikring

Betal op til 50.000 kr. med Swipp

Swipp er blevet et populært betalingsmiddel i de danske butikker, og et voksende antal erhvervsdrivende ønsker at kunne tilbyde mobilbetaling til køb og salg af større forbrugsgoder.

Derfor har Swipp nu fordoblet den daglige beløbsgrænse fra 25.000 kr. til 50.000 kr. Forhøjelsen betyder, at du nu kan anvende Swipp i forbindelse med køb af biler, møbler mv., hvor udbetaling eller det samlede køb ofte er på mere end det gamle loft.

Med Swipp overfører man penge fra konto til konto uden brug af betalingskort. Derfor er der indbygget dæknings-

kontrol, som betyder at du ikke går i overtræk - ligesom butikken altid er garanteret betaling uanset beløbsgrænsen.

Nu også til Windows Phone

Har du en Windows Phone, kan du nu også få Swipp og betale med mobilnummer eller scan-selv kode mere end 21.000 steder landet over. Blandt andet i Lidl, Magasin, Matas, Bauhaus, Hi-Fi Klubben, Paradis og alle 7-Elevens butikker i Danmark. ■

Digital 'wallet' på vej til din mobiltelefon

Mobiltelefonen er blevet det værktøj, rigtig mange mennesker har lige ved hånden for at få mest muligt ud af dagen. Den kan holde styr på dit netværk, din kalender og alt det, du skal huske, og den er adgang til underholdning og til at holde dig opdateret om det, der sker i verden.

Derfor er det også meget naturligt, at mobilen bliver den nye digitale tegnebog. På sigt behøver du ikke tage din fysiske pung med i byen - du har jo alligevel mobiltelefonen med din wallet lige ved hånden.

Den nye wallet er et tilbud, som vil kunne downloades som app fra Google Play og App Store og vil kunne bruges til iPhones og Androidtelefoner.

Udover Dankort vil den kunne rumme elektroniske kopier af internationale betalingskort. På sigt bliver den udbygget med supplerende ydelser som for eksempel fordelsprogrammer, og i fremtiden kan den blive omdrejningspunkt for alle betalinger, også med Swipp. Swipp vil fortsat være en selvstændig app, men funktionaliteten lægges ind i den nye wallet.

Samtidig er sikkerheden høj, for der kommer ikke til at ligge kortnumre på mobilen, der kan aflures.

Den nye app er klar, når Dankort på mobilen lanceres til efteråret. Inden da vil du kunne læse mere om den nye løsning på folkesparekassen.dk og i næste nummer af Garantinformation.

Det er Regionale Bankers Forening og Lokale Pengeinstitutter, der via BOKIS-samarbejdet står bag den nye wallet-app, som Nets skal udvikle.

Ny rådgiver til Odense

Carsten Lunderskov på 31 år er pr. 1 april ansat som ny rådgiver i Folkesparekassens Odense-afdeling.

Carsten har boet i Odense i 11 år, men stammer oprindeligt fra Kruså i Sønderjylland. Han er bankuddannet i Danske Bank, hvor han også arbejdede som rådgiver i en periode. De seneste fem år har Carsten været beskæftiget med salg af digitale læremidler til uddannelsesinstitutioner hos Ordbogen.com.

Han har i sine første par uger været på kursus i skadesforsikringer fra Privatsikring, som vi samarbejder med i Folkesparekassen. Så hvis du vil have et godt tilbud på forsikringer med rigtig god dækning, er Carsten klar ved telefonen.

Privat bor Carsten sammen med Julie i den nordvestlige del af Odense. Sammen har de Lilje på 2 år og Laurits på blot 7 måneder. Til familien hører også den gamle hund Mea på 11 år. I sin fritid er Carsten en aktiv løber, med flere gennemførte marathontløb på listen. ■

Ny rådgiver til Aarhus

Lars Thormann på 42 år er pr. 1. juni ansat som ny rådgiver i Folkesparekassens afdeling i Aarhus.

Han har mange års erfaring med rådgivning fra lignende stillinger i flere forskellige jyske pengeinstitutter og kender i forvejen Folkesparekassens systemer og produkter særdeles godt.

Lars er oprindelig fra Fårvang nord for Silkeborg og bor i dag i Harridslev ved Randers. Om kort tid overtager han og kæresten et hus i Hornbæk på den anden side af den kronjyske hovedstad, hvor de flytter ind med hver 2 store børn og katten Vilma.

I sin fritid spiller Lars med på det lokale oldboys-hold i klubben Smiff 09 ligesom han også holder af at løbe og cykle, når muligheden byder sig. ■

Skift til LED - og spar penge

Artikel fra Pengenyt 2/2016

Flere er begyndt at skifte deres gamle glødepærer eller sparepærer ud med LED-pærer, og det er der en god grund til. Man kan nemlig spare meget med LED-pærer. "Vi får dagligt henvendelser fra kunder, der vil vide mere om LED-belysning, og jeg siger det samme til dem alle: Det er en rigtig god idé at skifte, både fra sparepærer og fra glødepærer.

Når glødepæren ryger ud til fordel for LED-pærer, så styrtdykker elforbruget. LED-pærer bruger nemlig op til 75 procent mindre strøm end glødepærene", fortæller Søren Bach-Pedersen, der er energirådgiver i DONG Energy. Han forklarer, at hvis man stadig har gamle glødepærer i fatningerne, kan besparelsen for en almindelig familie hurtigt blive på over 2.000 kr. om året.

Både facadeskilt og vinduesplakater er belyst med LED i Folkesparekassen på Frederiks Allé i Aarhus.

Hvis man eksempelvis udskifter 10 stk. 40W og 10 stk. 60W glødepærer til 20 stk. 5,5 W LED-pærer, så sparer man på årsbasis 2.056 kr. Desuden holder en kvalitets-LED-pære typisk i op til 15 år, så investeringen er hurtigt tjent hjem. Med hensyn til, hvordan lyset bliver med LED-pærer, siger han: "Børnesygdommene er udryddet. Nu er lyset varmere og svarer til det, man får fra en almindelig glødepære".

Er du
tilmeldt vores
nyhedsmail?

Få de aktuelle nyheder direkte i din indbakke.
Tilmeld dig nu på
folkesparekassen.dk

Skal du lægge dit boliglån om? Det kan godt betale sig at tjekke sit realkreditlån inden udgangen af juli, som er fristen for næste opsigelse og omlægning. Har lånet en rente på 3,5% kan der være mange penge at hente på at omlægge.

totalcredit

kommunikation
 og ord omtale
 er redigering
 skrivearbejde
 erview intern
 i ord ekstern
 cma magasiner
 tysk facebook
 anding design
 tale blogging
 youtube viral
 markedsføring
 semeddelelser
 urnalist web
 kommunikation
 storytelling
 sessestrategi
 iustrietekster
 kommunikation
 alancearbejde
 rtos artikler

weblogs youtube viral i
 flash mobs reklame mail
 nyheder pressemeddelel
 ord nyhedsopdatering k
 web pre
 kriseko
 webrekl
 journal
 storyte
 presses
 omtale
 industr
 vejledn
 erhverv
 vervsn
 freelan
 pressef
 artikler logo design v
 plakater brochurer hjer
 mailreklamer Google Goo
 AdWords Google seo omt

**Bedre og mere
 omtale af
 din virksomhed**

chib pressebureau

klik www.chib.dk
 ring: 31 65 01 89

Beplantning – Træpleje – Beskæring
 – Fældning – Hegn – Rådgivning
 – Pleje og vedligeholdelse

**Anders Matthiessen
 Anlægsgartnerfirma**

Skudehavnsvej 17 A
 2100 København Ø
 Tlf. 35 26 70 38

Wildersgade 51
 1408 København K

Tlf. 3295 9403 Fax. 3295 9409
 Mobil 2120 9404

E-mail: elmebech@elmebech.dk

Henning Bech Frederiksen
 Rådgivende Civiløkonom, HD

Billige lån til
 bæredygtige formål

Kontakt Folkesparekassen
 eller JAK Andelskasse
 Østervrå, for at høre
 nærmere om
 ØKOlån.

JAK

**Støt arbejdet
 med et
 medlemskab**

FØLG JAK DANMARK PÅ:

Facebook: [jakdanmark](https://www.facebook.com/jakdanmark)

Twitter: [@jakdanmark](https://twitter.com/jakdanmark)

web: www.jakdanmark.dk

JAKs nyhedsbrev

TÆNK HVIS DIN BANK VAR ET FÆLLESSKAB, DER TOG ANSVAR FOR MILJØET OG VAR TIL KUN FOR DIG OG MIG

Folkesparekassen bygger på bæredygtige værdier og en holdning til, at økonomien skal fungere for alle mennesker og med respekt for miljøet - også på lang sigt. Her bliver du en del af et fællesskab, der kun har til formål at give dig god rådgivning og gennemskuelige bankydelser. Vi spekulerer ikke for hverken dine eller andres penge. Og vi har ingen aktionærer eller andre, der skal have del i overskuddet. Vores fokus er derfor udelukkende at gavne økonomien for dig og andre, der har lyst til at være med.

Et bæredygtigt valg

folkesparekassen.dk

JAK pengeinstitutter

Folkesparekassen, Silkeborg

Herningvej 37,
8600 Silkeborg
www.folkesparekassen.dk
E-mail:
info@folkesparekassen.dk
Tlf.: 86 81 16 11/Fax: 86 81 13 75
Åbningstid:
mandag – fredag kl. 10.00 – 16.00
torsdag kl. 10.00 – 17.30

Folkesparekassen, Odense

Dalumvej 11,
5250 Odense SV
Tlf.: 66 11 22 31/Fax: 65 91 62 31
www.folkesparekassen.dk
E-mail:
info@folkesparekassen.dk
Åbningstid:
Mandag – fredag kl. 10.00 – 16.00
Torsdag kl. 10.00 – 17.30

Folkesparekassen Aarhus

Frederiks Alle 43, 8000 Aarhus
Tlf. 86 13 51 00/ Fax 86 18 03 08
www.folkesparekassen.dk
E-mail:
info@folkesparekassen.dk
Åbningstid:
Mandag – fredag kl. 10.00 – 16.00
Torsdag kl. 10.00 – 17.30

Folkesparekassen Ebeltoft

Østeralle 8 A
8400 Ebeltoft
Tlf. 86 34 09 00/Fax 87 52 53 64
www.folkesparekassen.dk
E-mail:
info@folkesparekassen.dk
Åbningstid:
Mandag – onsdag kl. 9.30 – 13.00
Torsdag kl. 9.30 – 18.00
Fredag kl. 9.30 – 12.00

JAK Andelskassen Østervraa

Vrængmosevej 1, 9750 Østervraa
Tlf.: 98 95 20 88 / Fax: 98 95 20 31
www.jak-oestervraa.dk
E-mail: jakjak@mail.dk
Åbningstid:
Mandag kl. 9.00 – 12.00
Torsdag kl. 13.30 – 16.00
Telefonisk henvendelse alle hverdage mellem
9.00 – 12.00

JAK Fonden

En fond der virker for JAKs tanker

- Rentefrie lån
- Fremme af humanitet, tolerance og næstekærlighed i teori og praksis

Donationer til fonden kan ske på mange måder. Bl.a. andels/garantibeviser der vil kunne udnyttes til at yde lavtforrentede lån til unge mennesker under uddannelse

www.jakdanmark.dk JAK på nettet

På "www.jakdanmark.dk" kan du få oplysninger om JAK DANMARK og JAKs lokale aktivitetsgrupper samt om JAK pengeinstitutterne. På Facebook kan du "synes om" JAK DANMARK - og her få de nyeste opdateringer om aktuelle begivenheder!

JAK DANMARK er talerøret over for offentligheden om bevægelsens langsigtede mål: Gennemførelse af det danske folks økonomiske frigørelse ved oprettelse af en rentefri samfundsbank. JAK DANMARK udgiver JAK bladet, der stiller tidens økonomiske problemer under debat og anviser nye veje og midler til at løse problemerne. De lokale aktivitetsgrupper i JAK varetager på det lokale plan oplysningsarbejdet om JAKs ideer om det rentefri samfund og støtter det til enhver tid værende praktiske arbejde. JAK pengeinstitutterne arbejder som et alternativt tilbud inden for den danske lovgivnings rammer på baggrund af JAKs ideer om et rentefrit økonomisk system. JAK pengeinstitutternes væsentlig-

ste kendetegn er, at de er til for brugerne. Kernen i deres virke er en »rentefri afdeling«, hvor rentefri indlån giver mulighed for lavtforrentede udlån.

JAK kan ikke løse denne store opgave alene.

Vi indbyder derfor til en dialog med andre bevægelser, foreninger og organisationer – ligesom JAK opfordrer ethvert menneske til at overveje, om der er brug for tanker om økonomisk og menneskelig frigørelse.

JAK viser en vej og indbyder til samarbejde herom.

Medlemskab af JAK Danmark. Abonnement på JAK bladet

JAK Danmark – for menneskelig og økonomisk frigørelse – ikke ved vold – ikke ved kunstgreb – men ved jævn sund fornuft.

Undertegnede ønsker at tegne medlemskab af JAK Danmark og/eller abonnement på JAK bladet:

Sæt kryds ved det ønskede

- ☐ kr 400,00 for medlemskab af JAK Danmark, incl. JAK. bladet
- ☐ kr 225,00 for medlemskab af JAK Danmark, excl. JAK bladet
- ☐ kr 225,00 for pensionister, incl. JAK bladet
- ☐ kr 225,00 for studerende, incl. JAK bladet
- ☐ kr 200,00 for abonnement på JAK bladet uden medlemskab

Navn

Adresse

Postnr. og by

Dato